

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.410.036.02.2018

Violetta Olas
Naczelnik Urzędu Skarbowego
w Koninie
ul. Zakładowa 7A
62-510 Konin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/18/090 Dochodzenie należności Skarbu Państwa z tytułu mandatów karnych

I.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Skarbowy w Koninie, ul. Zakładowa 7A, 62-510 Konin (dalej: Urząd)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Violetta Olas, Naczelnik Urzędu Skarbowego w Koninie, od dnia 12 września 2017 r., do zakończenia kontroli W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: Tomasz Szafoni, od 22 kwietnia 1991 r. do 25 marca 2016 r., Sławomir Bodus od 26 marca 2016 r. do 11 września 2017 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Organizacja procesu obsługi tytułów wykonawczych oraz podejmowanie czynności egzekucyjnych
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2016 r. do 15 stycznia 2019 r.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	Joanna Józwiak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/191/2018 z 21 listopada 2018 r. (akta kontroli str.1-6)

¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 524 ze zm., dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W objętym kontrolą okresie organizacja procesu obsługi tytułów wykonawczych w Urzędzie była prawidłowa. Realizowane zadania znajdowały czytelne odzwierciedlenie w obowiązujących aktach wewnętrznych i zakresach odpowiedzialności pracowników. Przebieg czynności egzekucyjnych dotyczących należności z tytułu grzywien na ogół był dokumentowany rzetelnie. Szczegółowa analiza wytypowanych do kontroli akt postępowań egzekucyjnych wykazała jednak przypadki niezgodności pomiędzy treścią akt postępowań a danymi wykazanymi w systemie EGAPOLTAX w zakresie wykonanych czynności egzekucyjnych i nieprawidłowości dotyczące przebiegu analizowanych postępowań. Rodzaj i skala stwierdzonych nieprawidłowości nie miały jednak zasadniczego wpływu na skontrolowaną działalność.

W 94,8% spraw postępowania egzekucyjne zostały wszczęte (lub podjęto pierwsze czynności zmierzające do wyegzekwowania dochodzonej należności) w okresie do 60 dni od wpływu tytułu do Urzędu. Badania kontrolne w zakresie sprawności wszczynania postępowań egzekucyjnych, mierzonej liczbą dni, które upłynęły od daty wpływu tytułów do Urzędu wykazały jednak, że po upływie 60 dni od wpływu tytułu do Urzędu, postępowania wszczęto (i/lub czynności egzekucyjne podjęto po tym terminie lub ich nie odnotowano) w przypadku 4,4% spraw.

Skuteczność egzekucji należności związanych z mandatami, w okresie od 1 stycznia 2016 r. do 30 czerwca 2018 r. była na niezbyt wysokim poziomie i wynosiła ok. 23% odnośnie tytułów wykonawczych oznaczonych SP1 i ok 34% odnośnie tytułów wykonawczych oznaczonych W200. Przypadki nieskutecznej egzekucji dotyczyły najczęściej zobowiązanych nieposiadających składników majątkowych nadających się do egzekucji i wielokrotnie ukaranych, wobec których równolegle toczyły się postępowania egzekucyjne na podstawie również innych tytułów wykonawczych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

OBSZAR

Organizacja procesu obsługi tytułów wykonawczych oraz podejmowanie czynności egzekucyjnych

1.1 Organizacja procesu obsługi tytułów wykonawczych

Opis stanu faktycznego

1.1.a Zadania związane z obsługą tytułów wykonawczych w kontrolowanym okresie wykonywał Dział Egzekucji Administracyjnej³, a następnie Dział Egzekucji Administracyjnej i Likwidacji Towarów⁴ (dalej: Dział Egzekucji).

(akta kontroli, str. 7-8, 60, 66-67, 139, 146-148, 156)

Działem kieruje kierownik Działu Egzekucji. Pracownik zajmujący to stanowisko w okresie trwania kontroli był nieobecny w pracy od dnia 17 października 2018 r.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Na podstawie Regulaminu organizacyjnego Urzędu, stanowiącego załącznik nr 11 do zarządzenia nr 9/2015 Dyrektora Izby Skarbowej w Poznaniu z dnia 1.04.2015 r. w sprawie nadania regulaminów organizacyjnych urzędów skarbowym woj. wielkopolskiego, z późniejszymi zmianami; dalej: Regulamin organizacyjny z 2015 r.

⁴ Na podstawie Regulaminu organizacyjnego Urzędu, stanowiącego załącznik nr 10 do zarządzenia nr 15/2017 Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Poznaniu z dnia 9 marca 2017 r. w sprawie nadania regulaminów organizacyjnych urzędów skarbowym woj. wielkopolskiego, z późniejszymi zmianami; dalej: Regulamin organizacyjny z 2017 r.

Z dniem 1 grudnia 2018 r. starszemu specjalście Teresie Pawlak zostało powierzone pełnienie obowiązków na stanowisku kierownika Działu Egzekucji.

(akta kontroli, str. 7-11, 172-195a)

Bezpośredni nadzór nad Działem Egzekucji sprawował drugi zastępca Naczelnika Urzędu. Czynności drugiego zastępcy Naczelnika Urzędu zostały powierzone Izabeli Stasiak, powołanej z dniem 1 listopada 2018 r. na stanowisko zastępcy Naczelnika Urzędu⁵.

(akta kontroli, str. 12-19, 71, 156,)

W Regulaminie organizacyjnym z 2015 r. i z 2017 r. ustalono, że głównymi zadaniami Działu Egzekucji było m.in. badanie prawidłowości otrzymanych tytułów wykonawczych oraz dopuszczalności prowadzenia egzekucji administracyjnej, prowadzenie egzekucji administracyjnej i orzekanie w sprawach postępowania egzekucyjnego.

(akta kontroli, str. 66, 146-147)

Pracownikom Działu Egzekucji (w sumie 24 w kontrolowanym okresie) zatrudnionym na stanowiskach (do 29 maja 2017 r.): starszego inspektora, starszego komisarza skarbowego lub starszego referenta oraz na stanowiskach (od 30 maja 2017 r.): starszego poborcy skarbowego, starszego specjalisty, starszego referenta lub młodszego kontrolera skarbowego powierzone zostały obowiązki w zakresie obsługi tytułów wykonawczych, w tym m.in. prowadzenie postępowań egzekucyjnych, stosowanie środków egzekucyjnych, wykonywanie czynności egzekucyjnych, prowadzenie zbioru przyznanych tytułów wykonawczych i dokonywanie stosownych zapisów w systemie EGAPOLTAX.

(akta kontroli, str. 196-254)

W Urzędzie, w przypadku zakończenia postępowań egzekucyjnych na skutek umorzenia, stosowana była praktyka odsyłania wierzycielom akt egzekucyjnych wraz z dokumentem tytułu wykonawczego i postanowieniem o umorzeniu postępowania. Naczelnik Urzędu wyjaśniła, że taka praktyka odsyłania akt wierzycielom obcym stosowana jest od 2000 r. i podyktowana była w szczególności możliwościami lokalowymi Urzędu.

(akta kontroli, str. 299)

W wystąpieniu pokontrolnym Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Poznaniu z dnia 8 czerwca 2017 r. opisana wyżej praktyka odsyłania akt egzekucyjnych obcych wierzyciel nie była negowana. W jednym z zaleceń pokontrolnych zobowiązano jedynie Urząd do odnotowywania na zwrotnym potwierdzeniu odbioru informacji o przesłaniu wierzycielowi tytułu wykonawczego wraz z dokumentami i postanowieniem o umorzeniu postępowania egzekucyjnego.

(akta kontroli, str. 307, 309)

1.1.b W latach 2016-2018 w Urzędzie wprowadzonych zostało w sumie 16 wewnętrznych procedur regulujących działalność Działu Egzekucji, z których, na dzień kontroli NIK, obowiązywało dziewięć. W jednej z obowiązujących procedur – w procedurze nr 3/2015 Naczelnika Urzędu z dnia 16 kwietnia 2015 r. w sprawie prowadzenia postępowania egzekucyjnego w pkt 5.1.3. postanowiono, że tytuł wykonawczy spełniający wymogi formalnoprawne niezwłocznie rejestrowany jest do podsystemu EGAPOLTAX, a w pkt 5.2.1. ustalono, że pracownik Działu Egzekucji, któremu powierzono do realizacji tytuł wykonawczy, niezwłocznie po jego przyjęciu podejmuje działania przewidziane ustawą o postępowaniu egzekucyjnym

⁵ Poprzednio, od 1.07.2015 r. stanowisko zastępcy Naczelnika Urzędu zajmowała Urszula Dylewska, której powierzono obowiązki drugiego zastępcy Naczelnika Urzędu (z przerwą od 1 do 8.03.2017 r.).

w administracji i przywołaną procedurą w celu załatwienia sprawy. W pozostałych ośmiu nadal obowiązujących procedurach nie zawarto uregulowań w zakresie terminów obsługi tytułów wykonawczych.

(akta kontroli, str. 255-257, 262, 299)

1.1.c Średnioroczne zatrudnienie osób zaangażowanych w obsługę tytułów wykonawczych i egzekucję w przeliczeniu na pełnozatrudnionych wyniosło po 25 osób w I półroczu 2016 r. i w całym 2016 r. i po 23 osoby w 2017 r. i w I półroczu 2018 r.

Na jedną osobę zaangażowaną w obsługę tytułów wykonawczych i egzekucję należności przypadają w poszczególnych latach badanego okresu⁶ odpowiednio:

- 2 819, 3 177, 2 583 i 2 037 tytułów wykonawczych do zrealizowania, z których 1 335, 1370, 777 i 506 tytułów oznaczonych było symbolami W2, W200 i SP1⁷.

Na jedną osobę zaangażowaną w obsługę tytułów wykonawczych i egzekucję należności przypadają w ww. okresie odpowiednio:

- 888, 1 551, 1 036 i 526 tytułów wykonawczych zrealizowanych, z których 461, 721, 348 i 210 tytułów oznaczonych było symbolami W2, W200 i SP1;

- 286 722,13 zł, 627 626,71 zł, 725 500,41 zł i 381 461,06 zł wyegzekwowanej kwoty należności ogółem, z której 35 015,24 zł, 51 423,74 zł, 28 902,08 zł i 115 729,25 zł stanowiło kwotę wyegzekwowanej należności dotyczącej tytułów oznaczonych symbolami W2, W200 i SP1.

(akta kontroli, str. 272, 275-291)

1.1.d. Przy obsłudze tytułów wykonawczych Urząd wykorzystywał następujące systemy informatyczne: POLTAX, CZM, WROsystem/Wierzytelność, OGNIVO, CERBER, eORUS, EGAPOLTAX, strony CEIDG, KRS, GEOportal, Centralna Baza Danych Ksiąg Wieczystych. Naczelnik Urzędu wyjaśniła, że bezpośrednio zagadnienie realizacji zadania polegającego na obsłudze tytułów wykonawczych z wykorzystaniem narzędzi informatycznych nie było przedmiotem oceny tego zadania. Ocena taka, jak wyjaśniła Naczelnik Urzędu, odbywa się na bieżąco przy poszukiwaniu majątku zobowiązanego w pierwszej kolejności przez pracownika, któremu został przydzielony tytuł wykonawczy. Przy umorzeniu postępowania egzekucyjnego osoba wiodąca w zespole dokonuje weryfikacji zasadności umorzenia m.in. pod kątem wykorzystania dostępnych informacji w systemach. Taką bieżącą weryfikację dokonują również osoby akceptujące, w tym podpisująca umorzenie postępowania egzekucyjnego.

Pośrednio kontrola Izby Administracji Skarbowej w Poznaniu (Izba) przeprowadzona w Urzędzie w drugiej połowie grudnia 2016 r. odniosła się do faktu wykorzystania baz informatycznych wskazując jednocześnie, że nie odnotowywano tej czynności w systemie EGAPOLTAX – tj. „Ustalenie informacji o zobowiązanym”, pomimo faktycznego jej wykonania. Izba po tej kontroli zaleciła m.in. rejestrować i opisywać w EGAPOLTAX zdarzenia dokumentujące pozyskiwanie informacji o majątku zobowiązanego typu INFZ – Ustalenie informacji o zobowiązanym, w tym analizy administrowanych przez Urząd baz danych.

(akta kontroli, str. 307, 309, 521)

1.1.e. W tytułach wykonawczych wystawionych przez Pierwszy Urząd Skarbowy w Opolu⁸, obejmujących należności wynikające z mandatów karnych (SP1), w okresie objętym kontrolą zdarzały się przypadki, że wśród zarejestrowanych

⁶ Tj. w I półroczu 2016 r., w 2016 r., 2017 r. i I półroczu 2018 r.

⁷ Dotyczy tytułów wykonawczych wystawionych przez wojewodów i Naczelnika Pierwszego Urzędu Skarbowego w Opolu.

⁸ Dalej: Pierwszy US w Opolu.

tytułów wykonawczych w systemie EGAPOLTAX do Urzędu zostało skierowanych 14 tytułów pomimo, że nie były one właściwe miejscowo, a 15 z tych tytułów zostało wystawionych, pomimo opłacenia mandatu. Ponadto w 11 przypadkach nie przystąpiono do egzekucji na podstawie art. 29 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji⁹. Tytuły te zostały odesłane do wierzyciela ponieważ nie spełniały wymogów określonych w art. 27 § 1 pkt 3 przywołanej ustawy, tj. w części E pkt 1 wierzyciel zamiast aktu prawnego – art. 98 ustawy z 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia¹⁰, powołał następującą treść „W200GNMK20141120”.

(akta kontroli, str. 424-425)

1.2 Wszczywanie postępowań egzekucyjnych i ich skuteczność

Opis stanu
faktycznego

1.2.a W latach 2016-2018 (do 30 czerwca) od wojewodów wpłynęło do Urzędu 2 539 tytułów wykonawczych, którymi objęte były zaległości na łączną kwotę 345 973,9 zł, a od Naczelnika Pierwszego US w Opolu wpłynęło 2 738 tytułów na kwotę zaległości wynoszącą 463 409,7 zł¹¹. Urząd do 30 czerwca 2018 r. wyegzekwował 168 265,02 zł z zaległości objętych tytułami wystawionymi przez wojewodów i 149 830,5 zł z zaległości objętych tytułami wystawionymi przez Pierwszy US w Opolu (łącznie wyegzekwował 39,3%).

(akta kontroli str. 443, 452-453, 465-466)

Spośród 5 277 ogółem tytułów wykonawczych wystawionych przez wojewodów i Pierwszy US w Opolu, które wpłynęły do Urzędu, w stosunku:

- do 4 316 tytułów (81,8%) wszczęto postępowanie egzekucyjne do 60 dni od daty ich wpływu, a do 481 tytułów (9,1%) po upływie 60 dni od daty ich wpływu;
- do 67 tytułów (1,3%) postępowanie egzekucyjne wszczął inny organ;
- do 413 tytułów (7,8%) postępowań egzekucyjnych nie wszczęto, z tego wobec 281 z tych tytułów postępowań nie wszczęto, ponieważ nie upłynęło jeszcze 60 dni od daty ich wpływu, wobec 124 tytułów w EGAPOLTAX odnotowano podejmowanie czynności, a wobec ośmiu tytułów w EGAPOLTAX podejmowania czynności nie odnotowano.

(akta kontroli, str. 432, 474)

1.2.b Wobec 5 277 tytułów wykonawczych wystawionych przez wojewodów i Pierwszy US w Opolu wyniki postępowań egzekucyjnych Urzędu były następujące:

- zakończono postępowanie prowadzone na podstawie 2 149 (40,7%) tytułów w związku z zapłatą należności;
- zakończono postępowanie prowadzone na podstawie 464 (8,8%) tytułów z innych powodów (w tym z powodu umorzenia);
- nie zakończono postępowań prowadzonych na podstawie 2 664 (50,5%) z tych tytułów.

(akta kontroli, str. 484)

Zapłaty należności z tytułu grzywien nałożonych w drodze mandatu karnego dokonano: a/ do 60 dni od daty wpływu tytułu do Urzędu – w 1 037 przypadkach (48,2%), b/ od 61 do 180 dni od daty wpływu tytułu do Urzędu – w 603 przypadkach

⁹ Dz. U. z 2018 r. poz. 1314, ze zm., dalej ustawa o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

¹⁰ Dz. U. z 2018 r. poz. 475 ze zm.

¹¹ Dane zaprezentowane przez NIK w punktach niniejszego wystąpienia pokontrolnego oznaczonych nr 1.2.a, 1.2.b, 1.3.a, 1.4.a, 1.4.b, 1.4.d wynikają z przeprowadzonych przez NIK badań z wykorzystaniem narzędzia ACL na danych pobranych przez Urząd z hurtowni danych WHTAX (transmitowanych do hurtowni danych z EGAPOLTAX) zgodnie ze scenariuszem pobrania danych i sposobem zapisu na płycie CD przedłożonym do wiadomości Naczelnikowi Urzędu. Pobrane dane dotyczyły tytułów wykonawczych wystawionych przez wojewodów i Naczelnika Pierwszego US w Opolu (oznaczone w EGAPOLTAX i WHTAX symbolem W2, W200 i SP1), które wpłynęły do Urzędu w latach 2016-2018 (do 30.06.).

(28,1%), c/ od 181 do 365 dni od daty wpływu tytułu do Urzędu – w 286 przypadkach (13,3%), d/ powyżej 365 dni od daty wpływu tytułu do Urzędu – w 223 przypadkach (10,4%).

Zakończenie postępowania z innych powodów nastąpiło natomiast: a/ w 63 przypadkach (13,6%) do 60 dni od daty wpływu tytułu do Urzędu, b/ w 166 przypadkach (35,8%) – od 61 do 180 dni od tej daty, c/ w 141 przypadkach (30,4%) – od 181 do 365 dni od ww. daty, d/ w 94 przypadkach (20,2%) – powyżej 365 dni od daty wpływu tytułu do Urzędu.

(akta kontroli, str. 484-486)

Szczegółowe badanie próby 15 tytułów wykonawczych¹², które wpłynęły do Urzędu w 2016 r. wykazało, że pomimo podejmowania z odpowiednią częstotliwością adekwatnych czynności egzekucyjnych (w sprawach tych podjęto od dwóch do ośmiu czynności)¹³, w dziewięciu przypadkach nie doszło do wyegzekwowania dochodzonej należności z tytułu grzywny nałożonej mandatem karnym, w jednym na pokrycie części należności objętej tytułem zajęto zwrot nadpłaty podatku dochodowego od osób fizycznych za 2017 r. Przyczynami nieskutecznej egzekucji administracyjnej w 10 badanych postępowaniach był brak majątku i/lub znanych organowi egzekucyjnemu źródeł dochodów zobowiązanego oraz zgon zobowiązanego. Podejmowane czynności egzekucyjne dotyczyły osób wielokrotnie ukaranych (dziewięć spraw), osób bezrobotnych (dwie sprawy), osób bez źródeł dochodów (cztery sprawy) lub osiągających dochody na podstawie umowy o pracę na poziomie wynagrodzenia minimalnego (cztery sprawy). W pięciu przypadkach postępowania egzekucyjnego nie wszczęto z powodu dobrowolnego uiszczenia zobowiązania przez ukaranych¹⁴.

(akta kontroli, str. 536, 546-552)

1.2.c W rocznych planach działalności urzędów skarbowych (z uwzględnieniem ich korekt) Izba Administracji Skarbowej w Poznaniu¹⁵ zaplanowała dla Urzędu następujące poziomy wskaźnika efektywności egzekucji¹⁶ do realizacji ustalone na 31 grudnia: 2016 r. w wys. 28,08% i 2017 r. w wys. 35,41% oraz na 30 czerwca 2018 r. w wys. 27,81%.

(akta kontroli, str. 351, 356, 401, 415-416)

Na 30 czerwca 2018 r. wskaźniki realizacji¹⁷ tytułów wykonawczych oznaczonych nw. symbolami i wskaźniki efektywności egzekucji¹⁸ tych tytułów wynosiły za lata 2016-2018 odpowiednio:

- wskaźnik realizacji tytułów W200 i SP1 wynosił odpowiednio: 48,55% i 24,80%, a dla tytułów podatkowych oznaczonych jako SW, SM i SI wynosił odpowiednio: 40,94%, 54,51% i 43,78%;

¹² Badaniem objęto postępowania, w których do skutecznej egzekucji nie doszło, tj. a/ pięć spraw na podstawie których postępowań nie wszczęto, b/ pięć spraw, gdzie postępowania wszczęto do 60 dni od wpływu tytułu do Urzędu, c/ trzy sprawy, w których postępowania wszczęto po upływie 120 dni od daty wpływu tytułu do Urzędu, d/ dwie sprawy, w których postępowania wszczęto po upływie 180 dni od daty wpływu tytułu do Urzędu; dla siedmiu spraw dane o postępowaniu egzekucyjnym ustalono na podstawie EGAPOLTAX w związku z odesłaniem akt egzekucyjnych wierzycielowi.

¹³ W dwóch sprawach podjęto po dwie czynności, a w jednej osiem czynności; w pozostałych sprawach podjęto od trzech do siedmiu czynności.

¹⁴ Według danych w EGAPOLTAX zobowiązany dokonał wpłaty.

¹⁵ Do 28.02.2017 r. była to Izba Skarbowa w Poznaniu.

¹⁶ Definicja miernika: stosunek kwoty wyegzekwowanych należności do kwot objętych tytułami wykonawczymi do załatwienia; wg szczegółowego opisu konstrukcji mierników Ministerstwa Finansów na 2018 r. w mierniku tym uwzględnione były tytuły wykonawcze z typem klasyfikacji SM i CL.

¹⁷ Obliczony jako stosunek liczby tyt. wykonawczych załatwionych w okresie od 1.01.2016 r. do 30.06.2018 r. do liczby tyt. wykonawczych do załatwienia w tym okresie.

¹⁸ Obliczony jako stosunek kwoty wyegzekwowanych należności do kwoty należności objętej tytułami wykonawczymi do załatwienia.

- wskaźnik efektywności tytułów W200 i SP1 wynosił odpowiednio: 34,07% i 23,36%, a dla tytułów podatkowych oznaczonych jako SW, SM i SI wynosił odpowiednio: 30,88%, 36,08% i 35,62%.

(akta kontroli, str. 274)

Naczelnik Urzędu wyjaśniła, że na niższy wskaźnik realizacji i efektywności tytułów wykonawczych oznaczonych SP1 miał wpływ fakt, iż od 2016 r. Pierwszy Urząd Skarbowy w Opolu przejął od urzędów wojewódzkich wystawianie tytułów, a ponadto nastąpiła zmiana przepisów, że zanim zostanie wystawiony tytuł wykonawczy należy wystawić do zobowiązanego upomnienie. Te zmiany spowodowały, że w 2016 r. pierwsze tytuły wykonawcze wystawione przez Urząd w Opolu wpłynęły do Urzędu we wrześniu 2016 r. Ponadto w 2016 r. wpłynęło ich (wg systemu WHTAX) tylko 50 sztuk. Wobec powyższego, brak wpływu nowych tytułów wykonawczych oraz to że, w realizacji pozostawały tytuły, wobec których już było prowadzone postępowanie egzekucyjne bez znacznych efektów zaspokojenia należności, spowodował spadek realizacji tytułów wykonawczych oraz spadek efektywności egzekucji. Dalej wyjaśniła, że mandaty karne przedawniają się po upływie 3 lat, nie ma żadnych możliwości przerwania tego terminu, natomiast tytuły podatkowe można dochodzić do 5 lat, a po zastosowaniu skutecznego środka egzekucyjnego, termin ten ulega przedłużeniu - to również powoduje zwiększenie wskaźników przy dochodzeniu tytułów podatkowych.

(akta kontroli, str. 555-556C)

1.3 Podejmowanie czynności egzekucyjnych

Opis stanu
faktycznego

1.3.a Pierwsze czynności egzekucyjne podjęto do 60 dni od daty wpływu tytułu wykonawczego do Urzędu w odniesieniu do 5 001 (94,8%) tytułów W2, W200 i SP1, które wpłynęły do Urzędu w latach 2016-2018 (do 30 czerwca), spośród 5 277 otrzymanych tytułów. W odniesieniu do 230 (4,4%) tytułów pierwsze czynności podjęto po upływie 60 dni od ww. daty, a w odniesieniu do ośmiu tytułów (0,2%) postępowań nie wszczęto pomimo upływu 60 dni od daty wpływu oraz nie odnotowano w EGAPOLTAX czynności egzekucyjnych.

(akta kontroli, str. 474, 480)

Niepodjęcie egzekucji wobec ośmiu ww. tytułów spowodowane było: umorzeniem postępowania na podstawie art. 59 § 1 pkt 2 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji ze względu na brak wymagalności (dwie sprawy); umorzeniem postępowania na podstawie art. 59 § 2 cytowanej ustawy ze względu na bezskuteczność egzekucji z uwagi na fakt, iż w trakcie wpływu przedmiotowych tytułów wykonawczych Urząd był w posiadaniu materiału zebranego w innych sprawach egzekucyjnych co do tych zobowiązanych, pozwalającego na taki sposób zakończenia sprawy (cztery sprawy); zamknięciem spraw w związku z przekazaniem tytułów zgodnie z właściwością miejscową na podstawie art. 22 cytowanej ustawy (dwie sprawy). Siedem z tych tytułów zostało zamkniętych w EGAPOLTAX przed upływem 60 dni od daty ich wpływu, a jeden po upływie tego tytułu.

(akta kontroli, str. 530, 535, 610-611)

1.3.b Szczegółowe badanie próby 15 tytułów wykonawczych¹⁹, które wpłynęły do Urzędu w 2016 r., a w których – pomimo wszczęcia postępowania egzekucyjnego – nie doszło do wyegzekwowania należności wynikającej z grzywny nałożonej

¹⁹ Badaniem objęto tytuły wykonawcze, które wpłynęły do Urzędu w 2016 r., a pomimo wszczęcia postępowania do skutecznej egzekucji nie doszło, w tym siedem tytułów wykonawczych, w przypadku których pierwszą czynność podjęto do 60 dni od daty jego wpływu oraz osiem tytułów wykonawczych, w przypadku których pierwsza czynność podjęta została po upływie 180 dni od tej daty; dla dwóch postępowań dane o jego przebiegu ustalono na podstawie EGAPOLTAX, ze względu na odesłanie akt egzekucyjnych wierzycielowi.

w drodze mandatu karnego wykazało, że czynności egzekucyjne podejmowane z częstotliwością wynoszącą od dwóch do 10 czynności²⁰ zmierzały do skutecznego poszukiwania majątku zobowiązanego²¹. W toku badanych postępowań miały miejsce przerwy pomiędzy kolejnymi czynnościami wynoszące od dwóch do 617 dni.

(akta kontroli str. 557, 564-578)

Niesporządzenie w dziewięciu postępowaniach protokołu o stanie majątkowym Naczelnik Urzędu wyjaśniła wielością wykonywanych zadań w obszarach egzekucyjnych. Jak podała, każdy z pracowników w Dziale Egzekucyjnym na swoim obszarze posiadał do załatwienia w 2018 r. średnio 3 321 tytułów wykonawczych do załatwienia. Niewystąpienie w 12 postępowaniach do Urzędu Miasta w Koninie o informację o zarejestrowanych pojazdach na zobowiązanego Naczelnik Urzędu wyjaśniła natomiast tym, że poszukiwanie majątku odbywało się przede wszystkim poprzez dostępne programy w tym wypadku CZM (od 2018 r. Dział Egzekucji posiada uprawnienia do aplikacji CEPIK i obecnie korzysta przede wszystkim z tej formy zapytań).

(akta kontroli, str. 607-608)

Z ustaleń opisanych w pkt 1.1.a niniejszego wystąpienia wynika, że w Urzędzie stosowana jest praktyka odsyłania wierzycielowi akt egzekucyjnych. Wśród badanych spraw w czterech przypadkach akta egzekucyjne pozostawione zostały w Urzędzie, a wierzycielowi przekazano postanowienie w sprawie umorzenia postępowania egzekucyjnego wraz z tytułem wykonawczym. Naczelnik Urzędu sprawę tą wyjaśniła przeoczeniem pracownika i dokumenty zgromadzone w trakcie postępowania pozostały w Urzędzie.

(akta kontroli, str. 556, 564, 575, 578)

1.3.c Badanie rejestrowania czynności w 13 sprawach, dla których Urząd był w posiadaniu akt egzekucyjnych wykazało, że w dwóch przypadkach w systemie EGAPOLTAX zarejestrowane czynności wynikały z dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy. W aktach egzekucyjnych ośmiu spraw brak było udokumentowania dla zarejestrowanej w EGAPOLTAX czynności „Ustalenie informacji o zobowiązanym” lub „Relacja o niemożności dokonania czynności egzekucyjnych”. Ponadto w EGAPOLTAX nie zarejestrowano zdarzeń dokumentujących pozyskanie w pięciu sprawach informacji o zobowiązanym w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) i/lub w Urzędzie Miasta w Koninie.

(akta kontroli str. 564-578)

Naczelnik Urzędu wyjaśniła, że nie do wszystkich czynności „ustalenie informacji o zobowiązanym” załącza się dokumenty, gdyż dla czynności polegającej na sprawdzeniu źródła dochodu zobowiązanego lub rachunku bankowego w dostępnych systemach tut. urzędu nie sporządza się dodatkowych wydruków. Natomiast brak udokumentowania w aktach egzekucyjnych „relacji o niemożności dokonania czynności egzekucyjnych” wynika z faktu, że taki dokument jest sporządzany w jednym egzemplarzu do wszystkich tytułów dla danego

²⁰ W jednej sprawie podjęto dwie czynności (dotyczyło to zobowiązanego, wobec którego postępowanie zostało umorzone w związku z jego zgonem), w pozostałych były to trzy czynności (2 sprawy), cztery czynności (3 sprawy), pięć czynności (3 sprawy), sześć czynności (3 sprawy) i siedem, osiem i 10 czynności (po jednej sprawie).

²¹ W każdym z badanych przypadków podjęto czynności zmierzające do zajęcia rachunków bankowych zobowiązanego, jego wynagrodzenia za pracę, świadczeń z ubezpieczeń społecznych lub innych wierzytelności; w pięciu sprawach spisano protokół o stanie majątkowym zobowiązanego; w dwóch sprawach podjęta była próba egzekucji w miejscu zamieszkania zobowiązanego, którego jednak nie zastano; w dwóch sprawach wystąpiono do Urzędu Miasta w Koninie o informację o zarejestrowanych pojazdach na zobowiązanego; w siedmiu badanych sprawach wystąpiono do ZUS o informację o tytule ubezpieczenia zobowiązanego.

zobowiązanego podczas służby w terenie i załączony jest również do jednego tytułu wykonawczego, a w systemie jest odnotowywany do wszystkich tytułów ze służby.

(akta kontroli, str. 556)

1.4 Monitorowanie biegu przedawnienia

Opis stanu
faktycznego

1.4.a Na dzień 30 czerwca 2018 r. nie zostało zrealizowanych 1 625 tytułów wykonawczych oznaczonych W2 (W200) na kwotę należności głównej wynoszącą 242 502,7 zł (o wartości zadłużenia 223 579,38 zł), które wpłynęły do Urzędu przed 1 stycznia 2016 r. Spośród tych tytułów w stosunku do jednego z nich wystawionego na kwotę 50 zł nie zostało podjęte postępowanie egzekucyjne, ale podjęte zostały czynności egzekucyjne.

(akta kontroli, str. 494)

1.4.b W latach 2016-2018 (do 30 czerwca) na podstawie art. 59 § 1 pkt 2 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (tj. z uwagi na brak wymagalności obowiązku, jego umorzenie lub wygaśnięcie z innego powodu albo brak istnienia) umorzone zostały postępowania egzekucyjne prowadzone na podstawie 9 318 tytułów wykonawczych oznaczonych W2, W200 i SP1, wystawionych na kwotę łączną 1 428 173,6 zł, z której kwota zadłużenia stanowiła 1 339 231,61 zł. Z powodu przedawnienia wykonania kary grzywny nałożonej w drodze mandatu karnego²² umorzono postępowania egzekucyjne prowadzone na podstawie 1 466 tytułów wykonawczych wystawionych na kwotę 227 500 zł, z której kwota zadłużenia stanowiła 215 958,69 zł.

(akta kontroli, str. 489)

1.4.c Na podstawie danych zarejestrowanych w systemie EGAPOLTAX dotyczących 20²³ umorzonych postępowań egzekucyjnych ustalono, że:

- postanowienia o umorzeniu badanych postępowań egzekucyjnych w związku z wygaśnięciem obowiązku zapłaty mandatu zostały wydane dla pięciu spraw po upływie od jednego do ośmiu dni od daty przedawnienia; dla dwóch spraw po upływie odpowiednio 22 i 25 dni od daty przedawnienia; dla 12 spraw po upływie od 30 do 48 dni od daty przedawnienia; dla jednej po upływie 93 dni od daty przedawnienia;

- w EGAPOLTAX w badanych sprawach zarejestrowano podjęcie takich czynności jak: zajęcie rachunków bankowych, wynagrodzeń za pracę, innych wierzytelności lub świadczeń z ubezpieczenia społecznego, doręczenie odpisów tytułów wykonawczych, sporządzenie protokołów o stanie majątkowym, ustalenie informacji o zobowiązanym, relacja o niemożności dokonania czynności egzekucyjnych, przekazanie kwot kosztów egzekucyjnych przez komornika sądowego lub wpłaty kwoty przez zobowiązanego; Urząd w toku badanych postępowań egzekucyjnych wykonał od czterech (w czterech sprawach) do 14 (w jednej sprawie) czynności spośród wymienionych;

- ostatnie z ww. czynności były podjęte przed upływem od dziewięciu do 113 dni od daty wygaśnięcia obowiązku zapłaty mandatu; czynności te polegały na ustaleniu informacji o zobowiązanym (w 17 sprawach), zajęciu wynagrodzenia za pracę (w dwóch sprawach) lub rachunku bankowego (w jednej sprawie).

(akta kontroli, str. 579-600)

²² Zgodnie z art. 45 § 3 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2018 r. poz. 618, ze zm.).

²³ Próbę 20 spraw wybrano z wydruku Druk_SPR z systemu Biblioteka akt; do kontroli NIK wybrano 20 ostatnich postępowań egzekucyjnych umorzonych do 30.09.2018 r., które prowadzone były na podstawie tytułów wykonawczych wystawionych przed 1.01.2016 r. (od poz. 306 do poz. 326, z pominięciem poz. 317 dotyczącej własnego tytułu wykonawczego).

Akta sprawy 20 badanych przez NIK umorzonych postępowań egzekucyjnych wraz z postanowieniami o ich umorzeniu zostały przekazane Wojewodzie Wielkopolskiemu w dniach 2 i 4 października 2018 r.

(akta kontroli, str. 587-590)

W systemie EGAPOLTAX ujęte zostały prawidłowe daty wydania postanowień o umorzeniu 20 badanych postępowań egzekucyjnych i daty wygaśnięcia obowiązku zapłaty.

(akta kontroli, str. 591-598)

1.4.d Na 1 stycznia 2016 r. w EGAPOLTAX zarejestrowane były jako czynne 53 tytuły wykonawcze (oznaczone W2 i W200) pomimo, że powinny być umorzone. Według stanu na 30 czerwca 2018 r. liczba takich tytułów wynosiła 78.

(akta kontroli, str. 517)

Wśród ww. 78 tytułów czynnych, cztery z nich dotyczyło spraw błędnie zarejestrowanych w EGAPOLTAX, bowiem w rzeczywistości ich wierzycielem był ZUS, KRUS, Izba Wytrzeźwień i Prezydent Miasta Konin; w stosunku do 19 tytułów nastąpiła wpłata kwoty wierzycielowi po wszczęciu, jednak do zapłaty pozostały jeszcze koszty egzekucyjne powstałe w wyniku prowadzenia postępowania (sprawa nie została w takich przypadkach zamknięta, a wierzyciel nie został obciążony kosztami na podstawie na art. 64c § 4 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji); wobec 56 tytułów postępowanie zostało zakończone ze względu na brak wymagalności ich zapłaty, z tego w 41 sprawach pozostały do wyegzekwowania jeszcze wymagalne koszty egzekucyjne, a pozostałe 15 spraw, w których przedmiotowe koszty nie wystąpiły, zostało zamkniętych w EGAPOLTAX, w trakcie kontroli NIK. Umorzenie postępowań egzekucyjnych prowadzonych na podstawie przedmiotowych 56 tytułów nastąpiło²⁴ po upływie od ponad trzech do 22 miesięcy od daty ich przedawnienia.

(akta kontroli, str. 529, 532-534)

Naczelnik Urzędu niezamknięcie w EGAPOLTAX ww. 15 tytułów wyjaśniła dużą ilością tytułów wykonawczych oraz niedopatrzaniem pracownika oraz podała, że zostały one już zamknięte.

(akta kontroli, str. 529)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W odniesieniu do 230 (4,4%) tytułów wykonawczych Urząd nie dochował należytej staranności w działaniach związanych z wszczęciem postępowania egzekucyjnego i podejmowaniem czynności egzekucyjnych, gdyż – pomimo stosowanego do oceny sprawności wszczynania egzekucji wskaźnika EG.SWE²⁵ – wszczęcie takiego postępowania, jak i podjęcie takich czynności nastąpiło po upływie 60 dni od dnia wpływu tych tytułów do Urzędu.

(akta kontroli, str. 480)

Naczelnik Urzędu w wyjaśnieniach w powyższej sprawie podała, że do 100 dni – podjęto czynności w 149 sprawach (w tym w 27 sprawach do 70 dni, w 62 sprawach do 80 dni, w 33 sprawach do 90 dni i w 27 sprawach do 100 dni), w 76 sprawach podjęto czynności powyżej 100 dni, a tylko w dwóch sprawach

²⁴ W 2018 r. w dniach: 3.07., 28.08., 19.09., 28.09., 5.11., 13.12., 14.12. W trakcie kontroli NIK, tj. 13 i 14 grudnia 2018 r. umorzonych zostało 46 z tych postępowań.

²⁵ Zgodnie z którym brak sprawności wszczynania egzekucji tytułów wykonawczych ogółem (czynnych) występuje w sytuacji wszczęcia postępowania egzekucyjnego lub podjęcia czynności egzekucyjnych po upływie 60 dni od dnia wpływu tytułu do Urzędu.

powyżej 300 dni. W przypadku tych dwóch spraw nieprawidłowo odnotowane w systemie zostały czynności jako potwierdzenie odbioru, w tym w pierwszej podjęcie czynności nastąpiło w 121 dniu poprzez zastosowanie środka egzekucyjnego w postaci zajęcia rachunku bankowego w dniu 23 września 2016 r., w drugiej podjęto czynności egzekucyjne w 143 dniu poprzez zajęcie wynagrodzenia za pracę w dniu 7 października 2016 r. Ponadto trzy z ww. tytułów dotyczyły spraw, dla których nie odnotowano w EGAPOLTAX wszczęcia postępowania egzekucyjnego; podjęcie pierwszej czynności w tych sprawach, jak i zamknięcie tych spraw nastąpiło po upływie 60 dni od daty wpływu tytułów (w jednej z tych spraw tytuł został zamknięty w związku z zapłatą kwoty przez zobowiązanego²⁶, w drugiej - tytuł został zamknięty ze względu na jego wycofanie przez wierzyciela²⁷, w trzeciej – tytuł został zamknięty ze względu na przekazanie sprawy zgodnie z właściwością miejscową²⁸). Naczelnik Urzędu wyjaśniła, że czynności w sprawach podejmowane są niezwłocznie jednak z uwagi na ilość wpływających tytułów wykonawczych nie zawsze jest możliwość podjęcia ich w terminie 60 dni. Ponadto należy zauważyć, że zanim zostanie wszczęte postępowanie egzekucyjne tytuł wykonawczy musi zostać zweryfikowany pod względem formalnym, wprowadzony do systemu, przydzielony do załatwienia pracownikowi, który obsługuje dany rejon lub osobie zastępującej. Następnie muszą zostać ustalone informacje o zobowiązanym pod kątem uzyskiwanych źródeł dochodu, ze wskazaniem jaki środek egzekucyjny należy w danej sprawie zastosować. Te czynności przy liczbie tytułów wykonawczych wpływających do Urzędu nie pozwalają na utożsamienie pojęcia niezwłocznie z pojęciem natychmiast.

(akta kontroli, str. 521-528, 609)

Odnosnie powyższego Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że wszczynanie postępowań egzekucyjnych lub podejmowanie pierwszych czynności egzekucyjnych po upływie 60 dni od daty wpływu tytułu wykonawczego do Urzędu stanowi nieuzasadnione opóźnienie w działaniach organu egzekucyjnego.

2. Dopuszczono do przerw w podejmowaniu kolejnych czynności egzekucyjnych w 13 ze badanych postępowań egzekucyjnych (z wylosowanych 15 spraw), wynoszących od 201 dni do 617 dni²⁹. Nieuzasadniona zwłoka w podejmowaniu kolejnych czynności w toku postępowania egzekucyjnego, w sposób oczywisty nie sprzyja skuteczności egzekucji.

(akta kontroli, str. 564-567, 575-578)

Naczelnik Urzędu powyższą sprawę wyjaśniła dużą ilością spraw na danym obszarze. Podała, że szereg czynności wykonywanych w celu poszukiwania majątku, sprawdzanie zapisów w różnych programach, wydawanie postanowień, prowadzenie dokumentacji, udzielanie odpowiedzi co do prowadzonych spraw niejednokrotnie nie pozwoliło na ponownie sprawdzenie i podjęcie kolejnych czynności w miarę szybkim czasie.

(akta kontroli, str. 607)

²⁶ Tytuł wprowadzono do EGAPOLTAX 03.02.2016 r., wpłata kwoty przez zobowiązanego nastąpiła 18.04.2016 r., tytuł zamknięto 26.04.2016 r. ze względu na zapłatę kwoty przez zobowiązanego.

²⁷ Tytuł wprowadzono do EGAPOLTAX 08.07.2016 r.; 18.07.2016 r. dokonano zajęcia rachunku bankowego; 19.07.2016 r. zamknięto tytuł ze względu na wycofanie przez wierzyciela.

²⁸ Tytuł wprowadzono do EGAPOLTAX 29.07.2016 r.; relacja o braku możliwości dokonania czynności egzekucyjnych z 24.10.2016 r. (zobowiązany zmienił miejsce zamieszkania); 08.11.2016 r. zamknięto sprawę ze względu na przekazanie sprawy zgodnie z właściwością miejscową.

²⁹ Przerwy pomiędzy kolejnymi czynnościami wynosiły: 267 dni (w sprawie nr 688662); 259 dni i 433 dni (w sprawie nr 695920); 248 dni i 293 dni (w sprawie nr 695924); 609 dni (w sprawie nr 696141); 617 dni (w sprawie nr 696667); 280 dni i 357 dni (w sprawie nr 697078); 256 dni i 224 dni (w sprawie nr 695522); 288 dni (nr 695541 i 696673); 251 dni i 385 dni (w sprawie nr 695904); 258 dni i 218 dni (w sprawie nr 696926); 210 dni i 361 dni (w sprawie nr 697048); 201 dni i 308 dni (w sprawie nr 700108).

3. Nierejestrowanie w systemie EGAPOLTAX wszystkich udokumentowanych zdarzeń podejmowanych w toku prowadzonych postępowań egzekucyjnych³⁰ (w pięciu sprawach na 15 badanych spraw), jako czynności typu „Ustalenie informacji o zobowiązaniem” nie odzwierciedla w sposób rzetelny i zgodny ze stanem faktycznym przebiegu tego postępowania. Na podkreślenie zasługuje fakt, że na brak odnotowywania w systemie tego rodzaju czynności pomimo, iż z akt sprawy wynika, że informacja taka została ustalona, zwróciła wcześniej już uwagę Izba Administracji Skarbowej w Poznaniu, w trakcie kontroli przeprowadzonej w grudniu 2016 r. Po tej kontroli Izba zaleciła rejestrować i opisywać w systemie EGAPOLTAX zdarzenia dokumentujące pozyskiwanie informacji o majątku zobowiązanego typu – Ustalenie informacji o zobowiązaniem, w tym analizy administrowanych przez Urząd baz danych.

(akta kontroli, str. 307-309, 566, 575-576, 578)

Naczelnik Urzędu powyższą sprawę wyjaśniła przeoczeniem ze strony pracownika, co było spowodowane wielością wykonywanych zadań na obszarach egzekucyjnych mającą wpływ na jakość wykonywanej pracy.

(akta kontroli, str. 607)

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

- 1) podjęcie działań mających na celu zapewnienie sprawnego wszczynania postępowań egzekucyjnych i podejmowania czynności egzekucyjnych w odniesieniu do tytułów wykonawczych obejmujących należności z tytułu grzywien nałożonych w drodze mandatów karnych,
- 2) podjęcie działań mających na celu zwiększenie systematyczności prowadzenia czynności w ramach postępowań egzekucyjnych,
- 3) rejestrowanie w systemie EGAPOLTAX wszystkich zdarzeń dokumentujących podejmowanie czynności w toku prowadzonego postępowania egzekucyjnego.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

³⁰ W sprawach o nr: 696141, 696667, 696673, 695904, 700108 w EGAPOLTAX nie zarejestrowano zdarzeń dokumentujących pozyskiwanie informacji o zobowiązaniem w ZUS i/lub w Urzędzie Miasta w Koninie, a sprawie nr 695522 pozyskanie z ZUS informacji o zobowiązaniem zarejestrowano w EGAPOLTAX, jako czynność typu „Ustalenie informacji o zobowiązaniem”.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, dnia 16 stycznia 2019 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Joanna Józwiak
gł. specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
z up. wicedyrektor
Tomasz Nowiński

.....
podpis

.....
podpis